

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz kordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Aidélre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnepek utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, november 21.

A pénz haszna.

Nem tartozunk azok közé, akik feltétlen ellenségei a tőkének, sőt készséggel elismerjük, hogy a nemzetgazdasági életben kiváló feladat jut a tőkének s méltó, hogy a haszonnak jelentékeny része legyen a termelésbe fektetett vagy a kereskedelemben kockáztatott tőkének jutalma. Mai gazdasági viszonyaink között a moralisták is elismerik a kamatszedésnek ethikai jogosultságát, a nemzetgazdászok pedig méltán hirdetik, hogy a gazdasági életnek elsőrendű tényezője a hitel, mely nagytőke nélkül el sem gondolható.

Nem hagyhatjuk azonban figyelmen kívül azt, amit Ugron Gábor felvetett, hogy t. i. az összes nagy vállalkozásokból csak a tőke hizott, a munkás, ki e vállalkozást erejével keresztül vitte, éhen maradt.

Feltétlen hivei voltunk mindenkor annak, hogy az apró emberek részt vehessenek a nagy vállalatokban s addig is, míg iparszövetségek alakulnak, annyi részt kapjon a kézi munkás, amennyit elbir a nagy vállalatból.

Igaz, hogy a kormány nem egyszer gondoskodott már, különösen elemi csapással sújtott helyeken a nép segélyéről, midőn ipartelepüket állított közöttük, de ezzel a jelen viszonyok között alig ért el

valamivel többet, mint, hogy az éhség helyett állandó fél jóllakást nyújtott a munkásoknak.

Mert míg a munkabért a kínálat és kereslet szabályozza, míg a munkálatok fölét a vállalatok szedhetik le szabadon, addig alig jut valami azoknak, kiknek kedvéért a munka ellett rendelve.

A vállalkozások kapzsisága ma már mindenre kiterjed, a szeméthordástól kezdve fel a katonai szállításokig. Ha pedig egy vállalkozó megkapott egy vállalatot, azt nem köti szerződésileg semmi tekintet sem a lokális viszonyokhoz, sem a hazai munka erőkhöz, sem a hazai termékekhez, úgy, hogy sokszor idegen anyagból, idegen pénzzel, idegen erővel hajtják végre a vállalatot, melyből a nyert összeg idegen Wertheim-kasszába és idegen zsebekbe folyik.

A mi nagyvállalataink tehát egyáltalában nem mérvadói a közgyarapodásnak.

Igen sürgős dolog tehát, amit Ugron felvet, hogy a vállalatokat a nemzeti közérdek és a munkások és kis emberek érdekében korlátozni, illetőleg rendszabályozni kell.

Ha a mi pénzünkéről van szó, a mi javunkról sem szabad megfélemleni s ha így idegen nagy tőke nem vállalkoznék, majd vállalkoznak az egyesült kisebb honi tőkék és emberek.

A nagy tőke úgy is túl sokat evett

már s egy kis koplalás nem ártana neki épp úgy, mint a kis tőkések és munkásoknak egy kis jobb — falat.

Ujabb kvóta tárgyalás.

A magyar országos kvóta-bizottság Tisza Kálmán elnöklésével ma ülést tartott, melyben a kormány részéről Széll Kálmán miniszterelnök volt jelen. A miniszterelnök az osztrák miniszterium vezetőjétől nyert értesítés alapján bejelentette, hogy az osztrák kvóta-küldöttség tegnap ülést tartott, a melyen készségét és óhaját jelentette ki arra, hogy a magyar bizottsággal Budapesten folytassa a tárgyalásokat azon célból és ama reménységben, hogy a még fennforgó differenciák kiegyenlítettessenek. A bizottság tárgyalás alá vevén ezt a bejelentést elhatározta, hogy kész az osztrák bizottság javaslatához hozzájárulni s kéri az osztrák bizottságot, hogy az újabb tárgyalás céljából minél előbb Budapestre jöjjenek. Ezt a határozatot Tisza Kálmán bizottsági elnök táviratilag nyomban tudomására hozta Schönborn grófnak, az osztrák bizottság tagjai ma este Budapestre érkeznek s nincs kizárva annak a eshetősége, hogy még ma meg is kezdik az újabb tárgyalást.

Bécs, nov. 21. (Saját tud. táv.) A király tegnap Javorszky képviselő előtt meleg szavakkal fejezte ki, hogy a *koronát fel kell menteni a döntéstől*. A király ezen világosan kifejezett óhaját annyira meghatotta az osztrákokat, hogy azonnal elhatározták, hogy újabb tárgyalásokba bocsátkoznak.

Budapest, nov. 21. (Saj. tud. táv.) Széll Kálmán miniszterelnök csak ma reggel kapta meg Clary gróf osztrák miniszterelnök hiva-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A fehér ruhás hölgy.*

Irtá: Anetole France. Fordította: Ambrus Zoltán.

Akkortájt két hölgy lakott ugyanabban a házban, a melyben mi; két hölgy, a kik közül az egyik mindig fehér, a másik pedig mindig fekete ruhát viselt.

Ne kérdezzék tőlem: fiatalok voltak-e; ezt még nem értem föl észszel. Hanem azt tudom, hogy illatosak voltak s hogy mindenféle édesség volt náluk. Anyám, a kit dolgai nagyon elfoglaltak s a ki nem szeretett a szomszédba járni, sohasem ment hozzájuk. Hanem én, én sokszor meglátogattam őket, kivált uzsonna idején, mert a fekete ruhás hölgy pompás süteményekkel szokott megvendégetni. Mondom, egyedül jártam látogatónak. Odáig át kellett menni az udvaron. Anyám ablakából vigyázott rám s mindig megkocogtatta az ablaküveget, valahányszor kissé hosszasan találtam elmerengeni akocsison, a ki lovait kékeltte. Nagy munka volt rám nézve, felmenni a vasrácsos lépcsőn, melynek magas fokait nem az én kis lábaim számára készítették. Hanem fáradságomért bőséges kárpótlásban részesültem, mihelyest a hölgyek szobájába érkeztem; száz meg száz dolog volt ott, a melyek mind elragadtatásba ejtettek. De e kincsek

* Mutatvány a Magyar Könyvtárnak most megjelent 140. sz. „Régi dolgok“ című füzetéből.

együtt véve sem értek föl azzal a két porcelánmajommal, melyek a kandalló tetején gubbaszkodtak, az álló órától jobbra és balra. Ezek a csodálatos figurák csak úgy magoktól fejüket rázták és ültögették a nyelvöket. Megtudtam, hogy Kinából valók s föltettem magamban, hogy elmegyek oda. De hát nem volt könnyű a dolog: rábírní dadámat, hogy vigyen el Kinába. Bizonyos voltam benne, hogy Kina valahol az Arc-de-Triomphe mögött van, de idáig eljutni sohasem tudtam.

Volt még a hölgyek szobájában egy virágos szőnyeg is, melyen nagy élvezettel hemperegtem, meg egy kis kanapé, öblös, kényelmes butor, melyet hol hajónak, hol lónak, hol meg kocsinak használtam. A fekete ruhás hölgy (a mint emlékszem, kissé kövéres lehetett) nagyon szelid volt, sohasem pirongatott meg. A fehér ruhás hölgyben már kevesebb türelmet s több hevesiséget tapasztaltam, de az meg olykedvesen tudott nevetni! Nagyon jól megfértünk együtt mind a hárman s hogy hogy nem, a fejembe vettem, hogy kivülem soha senki sem fog a majmos szobába lépni. A fehér ruhás hölgy ugyan, a kívül közöltem ebbeli határozatomat, kissé évődött velem e miatt, legalábbbugy tetszett akkor; hanem én ragaszkodtam eszmémhez s kénytelen volt megígérni, hogy úgy lesz minden, a mint akarom.

Megígérte. Hanem azért néhány nap mulva egy urat találtam a kanapémon, a ki lábát a szőnyegemen hevertette s a ki elégtelenségről be-

szelő arc kifejezéssel társalgott hölgyeimmel. Még hozzá levelet adott át nekik, melyet mind a ketten elolvastak. A fekete ruhás hölgy aztán visszaadta a levelet. Mindez nem tetszett nekem; jónak láttam ezukros vizet kérni, először, mert szomjas voltam, másodsor, hogy észre vegyem. A vendég csakugyan rám nézett.

— A mi kis szomszédunk — szólt a fekete ruhás hölgy.

— Ugy látszik, a mamájának csak ez az egy gyermeke van. Nem igaz? — jegyezte meg az úri ember.

— De igaz — felelt a fehér ruhás hölgy. — Miből következtette, hogy úgy van?

— Elkényeztetett gyermeknek látszik — válaszolt a vendég. — Nézze csak, most is olyan tágra nyitotta a szemét, mintha a szeme nem is szem, hanem kapu volna.

Ez pedig csak azért történt, hogy jobban láthassam a tolakodó úri embert. Nem akarok vele hizelegni magamnak, de tökéletesen megértettem a társalgásból, hogy a fehér ruhás hölgynek a férje nem tudom micsoda volt valami messzi országban, hogy a látogató levelet hozott ettől a férjtől és hogy a hölgyek nagyon köszönték a vendég szívesességét. Mindez nem volt kedvemre s távozóban vonakodtam megcsókolni a fehér ruhás hölgyet, hogy megbüntessem.

Az este, mikor lefektettek, szörnyalakok jelentek meg előttem s erősen pislogva fél szemökkel, mely az arcuk közepén éktelenke-

talos értesítését s azonnal közölte azt Lukács miniszterrel, Tisza Kálmánnal, Falk Miksával s azután táviratilag tudatta a magyar bizottság határozatát, melynek következtében az osztrák bizottság még ma Budapestre érkezik.

Budapest, nov. 21. (Saj. tud. táv.) Az új fordulat igen jó hatással volt a politikai körökre, mely a közeledést okvetlen elő fogja segíteni. A magyar politikai körökben a meg egyezést most már biztosra veszik.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 21.

A bíróságok és ügyészségek tagjainak elhelyezéséről szóló javaslatot harmadik olvasásban is elfogadták.

Ezután a horvát provizórium törvényjavaslatát tárgyalták. Neményi Ambrus előadó elfogadásra ajánlja a javaslatot.

Komjáthy Béla szerint a horvát pénzügyi egyezményről szóló 1889. XL. t.-cikket meghosszabbítani nem lehet, nem szabad. A törvény teljes határozottsággal mondja, hogy a mostani állapot fenntartása csak addig lehetséges, míg a kvótatörvény fennáll. Ez a törvény meg sincs motiválva, de Magyarországon már nem törődnek azzal, motiválva van-e valamely javaslat. Ha ezt a törvényjavaslatot elfogadják, Horvátország a kvótához a régi arányban fog járulni, mi pedig, amint látszik, a fölemelt arányban. Mikor 1867-ben Horvátországnak a fehérlapot megadtuk, azt hittük, hogy Horvátországban a testvéri szeretet fel fog lobbanni.

Van-e valaki most, aki azt meri állítani, hogy a horvátok a magyar állameszme támogatói. Milliókat áldoztunk Horvátországért és a magyar állameszme csak ellenségei nevelkedtek benne.

A mi pénzünkön dédelgetett horvátok a délszláv propaganda hívei. A magyar állam lemondott Horvátországgal szemben számos követeléseiről, illetékeiről, külön bevételeit oda utalta, a földterhermentési pótlékoknál pótolta a be nem folyt összegeket stb. Ezek fejében faláltunk ott gyűlöletet. Ezen nem is kell csodálkozni. Láta a horvát nemzet, hogy a magyar nemzet nagyon türelmes, haragudnia nem is szabad, semmi hatalma nincs, hogy jogait érvényesítse.

Kijelenti pártja nevében, hogy Magyarország hajlandó áldozatot hozni Horvátországnak.

érdekében, ha Horvátország részéről biztosítva leszünk arról, hogy Horvátország a magyar államot, jelvényeit tiszteletben tartja és a testvéri szeretet nem kimerá lesz. Áldozatot hozni azért, hogy gunyt arassunk érte, meggalázzák jelvényeinket, az ő pártja nem hajlandó.

Évente azért hozunk négy millió forint áldozatot, hogy Horvátország megerősödjék és a külföldre könnyebben gravitáljon? Ha nem fizetnek a horvátokért, azt hiszik jobban gyűlölnének. Ma gyűlölnék, mikor áldozunk, akkor gyűlölnének, mert nem áldozunk. Ez lenne az egész különbség. A párt nevében a szóló kijelenti, hogy a horvát egyezményről szóló javaslatot nem szabad meghosszabbítani és megtagadja a tulsó oldal jogát, hogy elfogadja, mert ellenkezik a jog, törvény, igazság fogalmával. (Helyeslés a szélsőbalon).

Lukács László pénzügyminiszter: Ha ennek a törvényjavaslatnak valami nagy hordereje volna, nem csodálkoznánk, hogy olyan nagy apparátussal szólnak ellene, mint a függetlenségi párt. De hisz ez egy jelentéktelen dolog, — hiszen épen itt a Házban is kifejtették már, hogy a kvótaemel és a horvát egyezmény közt nincs összefüggés. E javaslat egyszerűen azt jelenti, hogy miután a horvát és magyar regnikolaris bizottság közt megállapodás nem történt, a kormány ez iránt nincs is tájékozva, hogy mi lesz a horvátok nuncziuma, valahogy a két ország közti viszonyt rendezni kell s ezért kéri a kormány az eddigi állapot meghosszabbítását. (Helyeslés jobbról).

Komjáthy Béla személyes felszólalása után a többség a javaslatot általánosságban elfogadta.

A részleteknél Polónyi Géza a miniszter ama nyilatkozatára reflektál, hogy a kormány nem is ismeri a horvát regnikolaris bizottság kívánságát. Tehát a magyar kormány semmi kontaktusban nincs a horvát kormánnyal. Miért ül hát itt a horvát miniszter?

Josipovich magyar érzelmeit ismertük, de a mostani minisztert bár becsüli, de nem ismeri érzelmeit. Óhajtaná hallani a horvát miniszter álláspontját.

Cseh Ervin horvát miniszter: Nagyon lekötelezve érzi magát, hogy Polónyi szóra készíti. Sajnálja, hogy ezt nem képviselői mandátum alapján teheti, hanem miniszterijoga alapján. Igaz, hogy nem fejtette ki még programját, de azt hitte, 12 évi politikai működését tágasabb körökben is ismerik.

Fölhasználja az alkalmat, hogy Komjáthy-nak is feleljen. Igenis, nagyon sokan vannak, a kik büszkén vallják magukat Magyarországhoz tartozóknak, de épen oly lelkesen horvátoknak is érzik magukat. Én magam éveken át olyan állásban voltam, melyben a magyarságot szol-

gálhattam. (Helyeslés). Ne tessék mindig a tulajdonosra nézni, hanem a képnek azt az oldalát is, a honnan fény sugárzik elő. A javaslatot elfogadja. (Éljenzés.)

Elnök: A javaslat részleteiben is elfogadtattott. A napirend ezzel ki lévén merítve...

Felkiáltások: Hát a jelentések?

Elnök: Nincs több jelentés.

Barta Ödön: Harmadik tárgyal fel volt véve a napirendre: A jelentések. Hol vannak?

Elnök: A jegyzőkönyvben nincs arról szó. A kinyomatott napirenden sincs. (Zaj).

Barta Ödön: A múlt ülésen feltűnést keltő módon kijelentették, hogy harmadik tárgya a jelentések előterjesztése lesz. Játék-e az elnöki kijelentés? Igazságot és világosságot is kér. (Nagy zaj. Helyre, helyre).

Polónyi Géza: A dolog nem nagyon tragikus. Barta Ödönnek a jegyzőkönyv hitelesítősekor kellett volna felszólalnia. A kvótabizottság jelentéséről volt szó. A ki nem tudná, tudja meg, hogy a kvótabizottság újra tárgyal. Ezt kellene az elnöknek bejelenteni s ez lenne az egyszerű elintézés.

Thaly Kálmán: Minek instruálok?

Polónyi: Hja, édes barátom, én országgyűlési képviselő vagyok, a kinek nem az a célom, hogy tisztán zavart csináljak. (Óriási derűtség, tetszés jobbról).

Nyegre László jegyző kijelenti, hogy mikor a jelentésekről szó volt, még ő kérdezte, hogy mifélék.

— Esetleges jelentések, — felelt az elnök. (Nagy zaj).

— A jegyzőnek ehhez nincs joga. Ezek az ülés elején szoktak lenni.

A szóló saját iniciájából hagyta ki ezt az általa irt jegyzőkönyvből. (Nagy zaj. Kiáltások: Ez már sok!)

Perczel Dezső: Ne tulajdonítsanak az esetnek nagy fontosságot. Ő nem tud semmi jelentésről. Tallián elnököt akkor s a szóló nem is beszélt azóta Talliánnal.

Fichler Győző a gyorsírói jegyzetekből olvassa föl, hogy a napirendre fel voltak véve az esetleges felveendő jelentések. (Zaj jobbról: Esetleg.) Nyegre tette bele az esetleges szót. (Ellentmondás jobbról.) Elsikkasztani nem szabad a határozatot.

Az elnök: Azt hiszem mindenki megnyugszik abban, ha nyilvánosan felszólít minden bizottságot, ha van jelenteni valója, tegye meg. (Nagy zaj, ellentmondás a szélsőbalon.)

Komjáthy Béla az elnökhöz fordul s kérdi, mivel fogja reparálni azt a hibát, hogy Nyegre önkényesen megváltoztatta a jegyzőkönyvet. Az elnök előbbi szavai nem komolyak.

Buzáth Ferencz azt indítványozza, hogy a Ház térjen a napirendre.

dett, még furcsábban fintorgatták képüket, mint egyébkor.

Ha önök azt hiszik, hogy másnap eszembe jutott az az ur, a kit a fehér ruhás hölgnél találtam, csalódnak, mert tökéletesen megfelelkeztem róla s csak rajta állott, hogy végkép elfelejtsem. Hanem ez az ur oly merész volt, hogy egyszer megint beállított két barátomhoz. Nem tudom első látogatásom után tiz nap vagy tiz év múlva történt-e? Ma már hajlandó vagyok hinni, hogy tiz nap múlva. Igazán különös volt ez az ur, hogy így elfoglalta a helyemet. Most már szemügyre vettem tetőtől talpig s nem találtam rajta semmi kellemest. Fényes haja, fekete bajusza s fekete pofaszakáll volt; borotvált állán föltűnő gödröcskét vettem észre. Alakja elég arányos lehetett; finoman öltözködött, de a mi akkor leginkább szurta a szememet, önelégültségtől sugárzó arczifejezése volt. Beszélt a külügyek miniszteriumáról, a legújabb könyvekről s mindenféle bálakról és estélyekről, a hol hiába kereste hölgyeimet. S ők hallgatták! Hát ez is társalgás, a mit ez össze-vissza fecsegett? Nem tudott okosabb dolgokról beszélni, olyanokról, a melyekről a fekete ruhás hölgy szokott velem társalogni, példának okáért: országokról, a hol a hegyek árpa-czukorból vannak s a hol a folyók medrében citromos viz folyik?

Mikor elment, a fekete ruhás hölgy azt mondta róla, hogy nagyon kedves fiatal ember. Én ellenében erősítettem, hogy csunya és vén,

a mire a fehér ruhás hölgy elnevette magát. Pedig a dolog nem volt nevetni való. És ime, nevetett, már vagy azon, a mit mondtam, vagy más valamin, a mi eszébe jutott, s akkor hát nem is hallgatott rám. Mert ez a két rossz szokása meg volt a fehér ruhás hölgynek, sőt ezeken kívül még egy harmadik is: néha folyton sirt, sirt és sirt. Anyám sokszor mondta, hogy a nagyok sohasem sírnak. Igen bizony, mert egyszer sem látta (én azonban láttam) a fehér ruhás hölgyet, a mint magán kívül földult arcczal dőlt karos székeknek egyik támlájára s aztán eltakarva szemét zsebbevalójával, zokogott, zokogott, mialatt ölében egy fölbontott levél hevert. Ez a levél (ma már fogadni mernék rá, hogy névtelen levél volt) láthatólag nagy fájdalmat okozott neki. Igazán kár volt, mert oly kedvesen tudott nevetni! Látogatásaim megérlelték bennem azt a gondolatot, hogy a fehér ruhás hölgyet feleségül kérem. Azt felelte, hogy már van neki egy nagy férje Japánban s hogy ezentul egy kicsi is a quai Malaquais-n. Süteményt adott s a dolog rendben volt.

Hanem a fekete pofaszakállas ur azután is gyakran mutatkozott. Egyszer mikor a fehér ruhás hölgy épen azt beszélte, hogy Kinából kék halat hozat nekem, meg egy horgot, a melylyel majd halászhatok rá, a kellemetlen ur bejelentette magát. Elfogadták. Azokból a pillantásokból, melyekkel az új vendég meg én egymásra néztünk, látni való volt, hogy egyi-

künk sem szereti a másikat. A fehér ruhás hölgy elmondta, hogy nagynénje (a fekete ruhás hölgyet akarta említeni) elment bevásárolni a »Két majom-hoz.« Ránéztem a kandallón guggoló két majomra és sehogysem tudtam belátni, miért kellett a fekete ruhás hölgynek hazulról kimozdulnia, hogy bármit is vásároljon tőlök. De hát mindennap annyi dolgot tapasztalunk, a mit oly nehéz megérteni! Ugy látszott, a vendéget legkevésbé sem bántotta a fekete ruhás hölgy távolléte. Azt mondta a fehér ruhás hölgynek, hogy komolyan akar beszélni vele. A fehér ruhás hölgy kaczerül helyezkedett el a pamlagon s intett, hogy hallgatja. Hanem a kellemetlen uri ember rám nézett s úgy látszott, mintha zavarban lett volna.

— Ez a kis fiu nagyon kedves — szölt végre, megsimogatva hajamat — hanem...

— Ez az én kis férjem — felelt a fehér ruhás hölgy.

— Nagyon kedves — ismételte a pofaszakállas ur. — Hanem... nem küldhetné haza a mamájához? Szeretném, ha csakis ön hallaná, a mit mondani akarok.

A fehér ruhás hölgy teljesítette vendége kívánságát.

— Kedvesem — szölt hozzám — eredj az ebédőbe játszani. És csak akkor gyere vissza, mikor majd hivlak. Eredj, kedves!

* A »Deux Magots« régi és általánosan ismert divatárus czég.

Az elnök: Két hiba volt. Az egyik, hogy az elnöki enuncziációba fölvetetett az, ami sohasem vétetett föl, a másik, hogy a jegyző egy kijelentést megváltoztatott a jegyzőkönyvben. Rajta lesz, hogy ilyen hibák ne történjenek. Kéri a Házat nyugodjék meg a kijelentésben.

A forrongás erre elsimult.

Az elnök indítványozza, hogy a legközelebbi ülés csütörtökön legyen s a ma elfogadott javaslat harmadszori olvasása.

Barta Ödön: Miért csütörtökön? miért nem holnap? Semmi munkaprogramm.

Szell Kálmán miniszterelnök: Nem példa nélküli, hogy a Ház egy nap nem tart ülést. A kérdésre azonban felel, még arra is, amit Barta nem kérdezett.

A kormány igen alapos feltevések alapján, úgy gondolta, hogy a holnapi napon tehet előterjesztést a kvóta ügyében. Közbejött oly fordulat (Zaj), mely az elhalasztást tette szükségessé.

Az osztrák kvóta bizottság a magyarhoz azt a jelentést küldte, hogy hajlandó a magyar bizottsággal újra tárgyalni és lejönni Budapestre. A magyar bizottság az ajánlatot elfogadta. Ezt visszautasítani nem szabad. (Helyeslés jobbról.) De úgy látszik, mintha ezt az ajánlatot a függetlenségi párt vissza akarná utasítani. (Nem akarjuk!) Akkor mire való indulatoskodni s imputatív hangot használni. Mert nagy és nehéz a kvóta bizottság munkája.

— Könnyű volt Horánszky munkája után dolgozni! — mondta Rigó. (Hangos nevetés.)

Szell Kálmán: Csütörtökre azért kérte kitűzni a következő ülést, hogy esetleg előterjesztést tegyen. (Helyeslés) Munkája programja világos; ha lehet foglalkozik a Ház a kvóta kérdéssel s kísértse meg a másik országgyűléssel a törvényszerű egyezkedést. (Általános helyeslés.) A bizottságok megkezdtek az alkudozást, holnap vagy holnapután folytatni fogják, ha megegyeznek ez is, ha nem egyeznek meg az is a Ház elé kerül s a képviselőház megkezdheti a tárgyalást.

Az a terve, hogy ehhez december 4-én fogjanak. Közben megalakul a delegáció, de ez nem fogja alterálni a Ház tárgyalását, mert a delegáció tagjai erre visszatérnek. Ha az országgyűlés ezzel végez, újra hozzá foghat a delegáció a maga munkájához. Kéri a napirend elfogadását. (Élénk helyeslés.)

Barta Ödön újabb felszólalása után a Ház a napirendet elfogadta.

Az ülés ezzel véget ért.

A káptalan ünnepe.

Az eskületétel és szokásos konventuális szent mise után $\frac{3}{4}$ 10 órakor dr. **Szemethy Géza** bibornok-püspöki titkár segédkezése mellett, kezeikben égő gyertyákkal vonultak a fő oltárhoz a promoteált és új kanonokok.

Az oltárnál az éneklő kanonok, **Zajnay János** intonálta a »Veni Sancte«, melyet szokott finom előadásában folytatott a katedrális híres énekkara.

Veni Sancte után minden kanonok elfoglalta régi helyét és a legnagyobb csend és figyelem között kezdette el **Zajnay János** kanonok remek beszédét, melyben elparentálja az elhunyt tagokat és installálja a nagypréposti székre **Vinkler József v. püspököt**.

A remek szép beszédnek az a része, melyben a káptalan halottairól emlékezett meg, a következő:

Főtisztelendő Káptalan! Egy év alig pergett még le, és ime, káptalanunk máris négy halottal számol be az örökkévalóságnak. Nagy adó a természet rendjének, súlyos veszteségek káptalanunkra! Néhai **Szakszó Rezső** tagtársunk széke, bibornok-püspökünk Ó Eminenciájára bölcs gondoskodása és káptalan iránti kegyes jóindulata folytán csakhamar be lett töltve; **Zeley János, Winterhaller Antal és dr. Nogáll Jánoséi** ma láttatnak el. Szenteljünk néhány perczet nevezett kartársaink áldott emlékének!

Egyházmegye, Nagyvárad városa, mi mindnyájan, kik itt egybegyűlve vagyunk, osztatlan elismeréssel vagyunk néhai **ft. Zeley János** volt kanonoktársunk sokoldalú tehetsége, fáradhatlan buzgósa iránt; hiszen míg élt, szinte közmondássá vált, hogy Zeley itt, Zeley ott, Zeley mindenütt, a hol dolgozni, fáradni, számolni, intézkedni kellett; a papnöveldé tagjait oktatta, nevelte, gazdasági ügyeit vezette, az egyházmegye főpénztárát, — mely pedig egész embert igényel, — sok-sok éven keresztül fáradhatlan szorgalommal és hűséggel kezelte. Eleget mondok talán, midőn állítom felőle, hogy lehunyva hosszú betegség után sokat látott szemeit, itt is, ott is, mindenütt tátongó őrt hagyott maga után. Legyen boldog pihenése, miként élénk közöttünk ma is emléke!

Az igaz papi erények, az őszinte jámborság, a kendőzetlen áhítatosság, a legélénkebb kötelességérzet, a felebaráti szeretet, a mindennapi jótékonyosság valódi típusát láttuk, becsültük, szerettük másik halottunk, **mélt. s főtiszt. Winterhaller Antal**, pápai praelatus és kano-

noktársunkban. Még élénkebb a seb, melyet elvesztése okozott, minthogy őszinte könnyet ne ejtsünk porlandó hamvaira. A mi könyeink, rokonainak és számtalan segélyezetteinek imája nyissák meg neki a paradicsom ajtaját: és mi, kartársai, kiknek szemei benne mindenkor láttuk, tiszteltük és szerettük az oltár legméltóbb szolgáját, az igaz izraelitát, kibén csalfaság nem vala, azzal veszünk bucsut áldott emlékéért, hogy az igaz bíró, a szívek és vesék vizsgálója, adja meg neki, ki mindnyájunknak követendő példaként szolgálhatott, az örök nyugodalmat!

És most a te nagy lelkedhez fordulok, **mélt. s főtiszt. néhai dr. Nogáll János**, felszentelt püspök, nagyprépostunk és kanonoktársunk, Püspök voltál, a ki élted buzgósaival csakugy, mint felszentelt kezeiddel az ég malaszját osztogattad hosszú évek során át; prépostunk voltál, fejünknek disze, koronája; kartársunk voltál, ki ügyeinkben, bajainkban sem fényes elmédet, sem áldott szivedet előlünk soha el nem zártad. Hogyan parentáljalak el én tégedet, kit ezrek és ezrek siratnak? mit tehetek én hozzá nagy nevedhez, kit áldani, dicsőíteni fognak a jók nemzedékről-nemzedékre? *Dispersit, dedit pauperibus; azért és mindenért, a mit Isten dicsőségére, szentjeinek magasztalására, egyházának fényére, embertársaid nyomorának enyhítésére, a gyermekevelés emelésére, papok és hívek épülésére, püspököd öröme, káptalanunk javára tettél és tenni akartál: Cum Lazaro, quondam paupere, vitam habeas sempiternam.* Szerény sirboltod ott, a legszentebb szív oltalma alatt, azt hirdeti ma és hirdetni fogja, míg Nagyváradon kö kövön marad, hogy hozzád hasonlót csak századok szülnék! imádkozzál érettünk, kiket elhagyál, kérj számunkra oly boldog kimulást, milyent Isten engedett neked, az ő választottjának.

Majd az új nagypréposthoz fordult s a káptalan őszinte örömét tolmácsolta a szerencsés választás felett.

A beszéd után dr. **Szemethy** felolvassa a királyi legfelsőbb leiratot és a bibornok-püspök beiktatási rendeletét, majd Zajnay kanonok átadja a papi főveget a nagyprépostnak, ki elfoglalja a székét.

Az érdeklődés most felé irányult s tiszta csengő hangján, nyugodt szerény modorában előadott beszéde első szótól kezdve mély benyomást tett a hallgatókra s a beszéd végén nem bírta elnyomni a közönség, bár mily szokatlan is a templomban, a mély megihatottság és lelkesültség hangját.

Nagyon zokon esett, hogy elküldött; bosszusan, elszomorodva fogadtam szót. Pedig szerettem az ebédlőben lenni, mert e nevezetes helyen volt egy ördögös szerszám, melyet nem győztem eléggé bámolni. Tudniillik, egy különös fali óra. Ennek az üveg borítója mögött valóságos csoda rejtőzött. Az óra számlapját ugyanis kép övezte, mely tengerpart mellett elterülő hegységet ábrázolt s melyen ezenkívül még a kéklő eget meg egy kis templomot is lehetett látni; mikor az óra ütött, a festett habokra kis csolnak siklott ki, a hegy alagútjából vasuti vonat: gőzgép meg néhány kocsis száguldott elő s a levegőbe léggömb repült föl. De mikor a lélek szomorú, semmi sem gyönyörködteti az embert. Különben a képen semmi sem mozdult. Ugy látszik, a gőzgép, a csolnak, meg a léggömb csak minden órában mozogtak; s bizony egy óra hosszú idő, legalább abban az időben hosszúnak tetszett. Szerencsémre a szakácsné jött a szobába, hogy valami evőeszközt vegyen elő a pohárszékről s meglátva elszomorodott arcomat, befőttem kinált meg, a mi azonnal lecsöndesítette háborgó szívemet. De mikor a befőttem végére jártam, újra elfogott a bú. Bár még a képes óra egyszer sem ütött, mióta az ebédlőben voltam, úgy tetszett, mintha szomorú magánosságomban egyik óra a másik után telt volna el. Néha, egy pár pillanatra behalatszott a másik szobából a vendég hangja; könyörgött a fehér ruhás hölgynek, aztán

mintha megharagudott volna rá: »Ahá! így már jól van — gondoltam — de ugyan mikor hagyják abba a beszédjüket?!« Orromat az ajtó üvegéhez nyomogattam, kihuzgáltam a lószórt a székekből, lyukat kaparásztam a kárpitozás papirosába, leszakgattam a függönyök rejtjait, s mit tudom én, mit nem csináltam? Az unalom rettentő valami. Végre is nem állhattam tovább a dolgot; nagy csöndben oda lopóztam az ajtóhoz, mely a majmos szobába nyílt s fölnyúltam a karommal, hogy a kilincset elérjem. Tudtam, hogy nagyon helytelen és illetlen dolgot cselekszem, de még ez is bizonyos büszkeséghez hasonló érzést keltett föl bennem.

Kinyitottam az ajtót. A fehér ruhás hölgy a kandalló előtt állott. A pofaszakállas ur, a hölgy lábainál térdelt, karjait kitarva, mint ha meg akarta volna fogni barátnőmet. A különös viseletű ur olyan vörös volt, mint a kakastaréj; a szeme ugy kidülledt, mintha kiakart volna ugrani a fejéből. Már hogy lehet valaki ilyen állapotban!

— Ne közeledjék uram! — szólt a fehér ruhás hölgy, ki izgatottnak látszott s kinek arca rózsásabb volt, mint rendesen. — Ne közeledjék, ha szeret . . . hagyjon magamra s ne sajnáltassa meg velem, hogy . . . S ugy látszott, mintha félt volna tőle, mintha ereje fogytán lett volna.

A vendég, a hogy észre vett, fölugrott. Azt hiszem, az első pillanatban ki akart ha-

jítani az ablakon. Hanem a hölgy, a helyett, hogy megpirongatott volna, a mint vártam, megölelt s kedvesnek, drágának nevezett.

A kanapéra vitt és arcát arcomhoz hajtva sokáig, lassan sirdogált. Egyedül voltunk. Meg akartam vigasztalni s azt mondtam neki, hogy a pofaszakállas ur rossz, rossz ember s hogy most nem szomorkodnék, ha egyedül maradt volna velem, mint a hogy megegyeztünk. De hát ugy találtam, a nagyok néha igazán furcsák.

Alig csöndesedtünk el, a fekete ruhás hölgy megjött. Egész halom csomagot hozott.

— Azt kérdezte: volt-e valaki náluk?

— Arnold ur volt itt — felelt nyugodtan a fehér ruhás hölgy — de csak egy perczig.

— Jól tudtam, hogy hazudik; de a fehér ruhás hölgy jó szelleme, mely kétségtelenül velem volt néhány pillanat óta, ajkamra tette láthatatlan ujját.

Arnold urat soha sem láttam azután és szerelmünket mi sem zavarta többé. Bizonyára épen ezért nem emlékszem már erre a viszonyomra. Tegnap, azaz 30 év múltán, azt sem tudtam már, mi lett a fehér ruhás hölgyből.

Tegnap a külügyminiszter báljában voltam. Én is azt tartom, a mit Lord Palmerston, a ki szerint az élet tűrhető volna a mulatságok nélkül. Mindennapos munkám se testi erőmet, sem agyamat nem viseli meg; eljutottam odáig, hogy érdeklődöm iránta. Hanem

Az új nagyprépostnak mély gondolatokkal teli gyönyörűen konstruált beszéde így hangzott: Főtisztelendő Káptalan.

VIII-ik Orbán pápa életleírásában olvasom, hogy ő túlélte mindazon bibornokokat, kik őt pápának választották. S midőn ezen bibornokok elhaltak, az általa creált bibornokokhoz így szólott: »nem ti választottatok engem, hanem én titeket«.

Ha én is vissza tekintek a múltba; csak azon időszakra és mióta a káptalan tagja vagyok és keresem a férfiakat, kik velem együtt voltak tagjai — egyetlen egyet sem látok.

Meghaltak, elköltöztek, mind.

Egyedül én maradtam meg közülök, ki talán a leggyengébb, a legérdemtelenebb voltam mind annyi között.

S ha nem is mondhatom el felettük azt, amit Orbán pápa, de elmondhatom, felettük az egyház imáit, a mit az elhunytak felett imádkozunk, requiem aeternam dona eis Domine et lux perpatea, luceat eis.

De főtisztelendő Káptalan! ezen elhunyt kanonok társaim érdemeit tekintve s ha különösen a legutóbb elhunyt b. e. Nogáll püspök egyházi és polgári érdemeit számba veszem, ha az ő tudományát, egyházas szellemét, irodalmi munkáját, jótékonyágát tekintem, és megfontolom és átérzem, hogy én, ennek a nagy észnek, nagyobb léleknek, legnagyobb szívnek örökébe lépek, megvallom Főtisztelendő Káptalan, hogy egész valómra a legnagyobb aggodalom száll, vajjon képes leszek-e én nyomdokaiba lépni, vajjon azt a fényt, mely ő tőle sugárzott káptalanunkra, nem fokozni, csak fenntartani, megfogyatkozni nem engedni képes leszek-e, képes leszek-e a bibornok-püspök intencióinak megfelelni, vajjon a káptalani institúciókban előírt és oly szépen felemlített kívánalmaknak eleget tudok-e tenni?

Ezen aggályomat még indokoltabbá teszi, hogy a korban már nagyon előre haladtam, azt pedig mindenki tudja, hogy az öregséggel gyengeség jár, gyengül az emlékező tehetség, munka képesség, testi és lelki erők.

Elmondhatom azt, amit ebben a székes egyházban mondott a tudós kanonok Fejér György, ki b. e. Lajcsák püspök parentálásával lett megbízva »meghívtak engem, kit a munka

megtört, az öregség meggyengített s az élet sulya meggörnyesztett.«

Dies annorum 70, et in potentatibus 80, amplius autem labor et dolor.

Én Főtisztelendő Káptalan, egész életem minden fázisában Isten gondviselését szemléltetem, azt teszem most is és minden bizodalمام, gyengeségem tudatában, az Isten szent szent malasztjába vetem.

Omnis spes de fiducia mea B. y. Maria, intercessio s. Ladislai regis, confessoris, patroni et fundatoris capituli nostri.

És mert ő császári és apostoli királyi felségének a legingathatlanabb alattvalói hűséget fogadva, bibornok-püspökömnek fűi engedelmességet ígérve, a beiktató kanonok urnak köszönetet mondva, magamat a főtisztelendő káptalan nemes szívébe ajánlom.

E beszéd után Zajnay János kanonokot az olvasó kanonokságba iktatja be Vinkler nagyprépost, majd Zajnay olvasó kanonok Széchényi Jenő kanonokot az éneklő kanonokságra.

A folytatólagos promociót, illetve beiktatást hivatala szerint Széchényi Jenő kanonok végezte, ki a három új kanonokot is: Kucsovsky Lajost, Grócz Bélát, Steinberger Ferenczet szívélyesen üdvözölve s érdemeiket felsorolva, felékesíti a kanonoki jelvényekkel és stallumaikba be iktatja.

Az új kanonokok nevében Kucsovsky Lajos mond köszönetet és tomácsolja hálájukat ő felsége a király és a főmagasságu bibornok-püspök iránt.

Az ünnepélyes aktus »Te Deummal« ért véget, melyet az új éneklő kanonok Széchényi Jenő intonált.

A káptalani tagok létszáma így újra teljes és Isten segítségével — úgy adja — sokáig teljes maradjon.

Az installáció után a nagy prépostnál tisztelgett a kath. kör küldöttsége és a káptalani uradalmi tisztikar; Vinkler püspök kegyesen fogadta az üdvözléseket s biztosította a kath. kört támogatásáról, a tisztikart jóakaratóról.

*

Küldöttségek az installációnál.

A tegnap végbement kanonoki installációnál Grócz Béla kanonok tiszteletére beér-

a hivatalos fogadtatások, oh, a fogadtatások valósággal kimeritenek. Tudtam, hogy haszontalan dolgot teszek, ha elmegyek a miniszter báljába; tudtam, hogy unatkozni fogok ott; tudtam és mégis elmentem, mert az emberi természet egyik sajátja: okosan gondolkodni és esztelenül cselekedni.

Alig hogy a nagyterembe léptem, X. követet és nejét jelentették. A követet nem ez alkalomkor láttam először; már előbb is találkoztam vele egynéhányszor. Mikor első ízben összejöttem vele, feltűnt előttem finom arcza, melyen nagy fáradság nyomai látszottak. A kik közelebről ismerték, e fáradságot nemcsak diplomáciai tevékenységének tulajdonították. Azt beszélték, hogy viharos ifjúsága volt; legény-társaságokban számtalan szerelmi anekdotát tudtak róla. A nagyvilági legenda szerint, különösen abban az időben, mikor Japánban tartózkodott (ugy harmincz évvel ezelőtt) tömérdek szerelmi kalandja volt, legalább ezekről a kalandokról gyakran volt szó férfiak között, kávézás közben. Neje, kit nem volt szerencsém ismerni, ugy ötven éves lehetett. Fekete ruhát viselt, melynek pompás csipkái előnyösen tüntették föl hervadsának indult, de teljesen még el nem virágozott szépségét. Bemutattak neki, amin örültem, mert szeretek koros hölgyekkel társalogni. A zene megszólalt, a körülöttünk lévő fiatal asszonyok tánczra perdttek s mi beszélgetni kezdtünk mindenféle régi dologról. Egyszerre, hogy hogy nem, arról az

időről emlékezett meg, mikor a quai Malaquais-n egy ócska házban lakott.

— Ön volt a fehér ruhás hölgy! — kiáltottam föl.

— Csakugyan, uram — felelt — mindig fehér ruhában jártam.

— S én, asszonyom, én az ön kis férje voltam.

— Hogyan, uram, ön annak a derék, kedves Noziére doktornak a fia? Akkor hát... ön valaha nagyon szerette a süteményeket. Szereti még most is? Ha igen, jöjjön el hozzánk süteményt enni. Szombatoként el szoktak hozzánk jönni a jó barátaink egy cséze theára. Lám, hogy kerülnek össze a régi jó barátok.

— És a fekete ruhás hölgy?

— Ma már én vagyok a fekete ruhás hölgy. Szegény nagynénem a háboru idejében halt meg. Élete utolsó idejében sokszor emlegette önt.

Mig így beszélgettünk, egy ősz bajuszu, fehér pofaszakállas ur tiszteletteljesen, a vén gavallérdk nehézkes gráciájával köszöntötte a nagykövetné. Mintha megismertem volna az állat.

— Arnold ur — szólta a nagykövetné — régi barátunk.

kezett Nagyváradra az egész endródi esperesi kerület papsága: Spelt Gyula, Chilkó László, Dunay Alajos, Szirmay Árpád, Medard Mátyás és Szabó Sándor. Itt voltak továbbá dr. Steinberger Ferencz kanonok tiszteletére Szatmárról a város főjegyzője és t. főügyésze. A küldöttségek tegnap és ma már visszautaztak, illetőleg visszautaznak székhelyeikre.

A színház építése.

— A felügyelő-bizottság ülése. —

A városi színház épületére már rakják a vasfedél-szerkezetet s ezzel elérkezett az ideje, hogy a belső díszítés és berendezésről gondoskodjanak.

Az építésre felügyelő bizottság tegnap délután hosszas ülést tartott, a melyen a színház vízvezetési, világítási berendezésekre, a kárpitos, festő és szobrász munkálatokra kiírandó pályázatok szövegét állapították meg.

Az ülés lefolyása a következő volt:

Az ülésen jelen voltak:

Ifj. Rimler Károly elnöklésével Hellmer Hermann, Mezey Mihály, Döry Ferencz dr., Radó Ignác dr., Ländler Ferencz, Hegedűs Géza, Rendes Vilmos, Busch Dávid főmérnök, Sztarill Ferencz, Guttmann József, Szálender Károly, ifj. Rimanóczy Kálmán, Hoványi Géza dr., Krupicza József, Csordacsics Ferencz, Szüts Dezső, Pekanovits Imre.

Apróbb munkák.

Busch Dávid főmérnök előterjeszti, hogy Hellmer Hermann a színház belső munkálataira megtartott árlejtés eredménye felett kíván véleményt mondani. Eichorn Vilmos ajánlja, akit ismer, s aki követi az ő intencióit. Kéri az aranyozási munkálatot olyan árrendmény mellett, mint Thiesen, Eichornnak kiadni. Topsalt és Mátét nem ismeri.

Radó Ignác dr., Hellmer véleményét fogadja el.

Hoványi Géza dr. az utóajánlatot nem fogadja el, máskülönben szóba állana velük.

A bizottság Eichorn Vilmosnak adja ki az ajánlatot, ha a Thiesenéhez hasonló árt ajánl.

A belső díszítési munkákra csak Peller Ferencz tett ajánlatot. Hellmernek nincs kifogása ellene. Elfogadják.

A vízvezetési munkálatoknál a pályázat korrektsége került szóba. Átnézte az összes feltételeket Hellmer Hermann is s annak szabályos voltát igazolja. Elfogadták Kleil Béla ajánlatát.

Kunz és társa ajánlata.

A kárpitos munkáknál a következő ajánlatok érkeztek be: Haas Fülöpé. a ki azonban nem szándékozik pályázni, Kunz és társáé, a mely elfogadható, vagy pedig a pályázat kiírására alapul vehető. Thonetól is érkeztek be székminiták, melyek átalakítással elfogadhatók. Hellmer Hermann csak azt kívánja, hogy sugók helyett sugókkal ellátott visszacsapó készülék alkalmaztassék s mélyebb legyen a székek hátlapja. Ezzel kapcsolatosan felolvassák Kunz József és társa czég indokolt kérelmét, mely szerint a kárpitos stb. munkák pályázat kiírása nélkül, külön kötendő egyezmény alapján reájuk bizassék.

Hoványi Géza dr. első sorban Hellmer véleményét kívánja hallani.

Hellmer Hermann kifejti, hogy zen munkáknál legfeljebb 6 százalék árrendményt lehetne elérni pályázat kiírásánál s ha Kunz és társa czég ennyi százalékot hajlandó engedni s feltéve, hogy a Haas Fülöp által bemutatott miniták szerint készíti el a munkákat, a czég ajánlatát elfogadásra ajánlja.

Hoványi Géza dr. ily értelemben hajlandó ezen 23.000 frtos munkánál a pályázat kiírását mellőzni ő is a nyílt pályázat híve, de itt a megbízhatóság is fontos szerepet játszik s jelenleg Kunz és társa czég épp ilyen ajánlattevő, szoliditása, lelkiismeretessége kifogástalan. 6—7

százalék engedmény mellett a cég ajánlatát elfogadja.

Dóry Ferencz dr. szerint a *Kunz* és társa cég megbízhatósága kétségtelen, de ez resensust fog kelteni, kényes a pályázat mellőzése. Inkább kisebb árkülönbözet esetén hajlandó a Kunz-czéget előnyben részesíteni. Nyílt árlejtést kíván kiírni.

Hoványi Géza dr. szerint ez az eljárás késedelmet fog okozni.

Radó Ignác dr. csak azt kívánja, hogy szép munka legyen s helybeli iparos készítse. Már pedig ez bizalmi munka, ahol titokban sok rossz munkát lehet teljesíteni, minek elkerülésére elegendő, ha *Kunz* és társa cégnek adjuk a munkát, mely nem fogja magát blamálni. Idegenek bespórolják az anyagban és munkában a nyereséget, illetve a veszteséget, ha nagyon olcsón készíti. Az is behozza a 30% különöbzetet, ha helybeli munkaadó végezteti a munkát 6—8 % engedmény mellett. — Haas minták szerint — Kunz-czégnek ajánlja kiadni a munkákat.

Hegedüs Géza hasonló értelemben szólal fel s a Kunz-czég megbízhatóságát felemlíti.

Száhlender Károly a nyílt árlejtés mellett szólal fel, mert ez elvi kérdés.

Mezey Mihály elvi kérdésként kívánja megállapítani, hogy a bizottság elvi direktort ne kapjon. (Elnök: Csak történelmi visszapillantás volt!) Elsősorban Kunz és társa céggel kíván megegyezni, ha ez nem sikerül, akkor irassék ki az árlejtés.

Hellmer Hermann, Radó Ignác dr. és elnök felszóalása után **Busch Dávid** főmérnök kifejti, hogy a közgyűlés az árlejtés kiírását rendelte el. Szükséges tehát a tanácsnak a decemberi közgyűléshez előterjesztést tenni, hogy az árlejtést mellőzze s *Kunz* és társa cég engedményes ajánlatát fogadja el. Ily értelmű előterjesztést ajánl a tanácshoz.

A bizottság **Radó Ignác dr. Pékánovits Imre, Busch Dávid** főmérnök hozzászólása után a nyilvános árlejtés kiírását mellőzi s felkéri a tanácsot, hogy ha magát nem tartja illetékesnek e kérdésben határozni, a közgyűléshez tegyen előterjesztést az iránt, hogy 6% engedmény mellett a helybeli megbízható, szolid cégnek adassék ki a munkákat. Mintául Kunz és társa a *Fellner* és *Hellmer* cég által meghatározott szövetminták szolgálnak.

A villanyvilágítás.

A villamhárítóra pályázatot nem ír ki a bizottság, hanem a városi vállalkozóval házilag készítetteti el. A munkákat 600 frtba kerül.

A csengők helyett színes villamos lámpákat kíván a főmérnök alkalmaztatni, amelyek az előadások megkezdését, prókákat, zene kezdetét stb. jeleznék. E kérdést készbe fogják megoldani.

A jelzőkészülékekre vonatkozó feltételeket kiadják felülbírálat végett a főmérnöknek, tűzoltóparancsnoknak s főkapitánynak.

A színpadi díszletek 7436 frtban vannak előíranyozva merevítésekkel együtt. A két előfüggöny 550 frtba kerül. Az előfüggöny festése négyzetméterenkint 3, a díszleteké 1 frt 20 kban van előíranyozva. A pályázat kiírását ajánlja.

Hoványi Géza dr. nem tartja sürgősnek a pályázat kiírását. A tervezetekre vonatkozólag a majdan megválasztandó színgazgató véleményét kívánja kikérni, mert ez a saját céljaira fogja használni. Később határozhatunk afelett, hogy sablonos, vagy művészi kivitelű függönyt akarunk festetni s ebben egy praktikus színgazgató igen hasznos utbaigazítást adhat. A színpadi butorok tervezetét kiadatni kéri a színiügyi bizottságnak, amely azt felülvizsgálja s véleményét ad.

Busch Dávid felvilágosításul közli, hogy 10.000 frt van felvéve színpadi díszletekre s butorokra, melyek több számmal vannak előíranyozva.

Dóry Ferencz dr. pártolja **Hoványi** indítványát.

A bizottság a tervezet kiadja a színiügyi bizottságnak, hogy december hónapra adjon véleményt. Előre kijelenti, hogy festőművész által készített függönyt óhajtának.

A villanyvilágítás árlejtési feltételeit mutatja be ezután **Busch Dávid** főmérnök, a mely-

ből érdekesnek tartjuk közölni, hogy a villanyvilágítási berendezésnek 1900. szeptember 1-én kész kell lenni s három napig fogják próbálni. Késedelem esetén 100 korona büntetést fizet a vállalkozó.

A pályázati határidőt 1900. hó 2. napjára tűzte ki a bizottság s a felolvasott általános és részletes feltételeket, melyeket **Hellmer Herman** felülvizsgálta, — elfogadta.

A kereseti kimutatás felülvizsgálata után a thonet s székek kérdésében határozott a bizottság.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Nov. 22. Sajtópör.
Nov. 25. Estély a tanítókörben.
Decz. 6. Esküdtzéki tárgyalás.

* **Személyi hir.** Dr. **Wolofka Nándor** márkáriai püspök a kanonoki installáció alkalmából Nagyváradon időzött és tegnap visszautazott székhelyére Debreczenbe.

* **Gyászünnepélyek.** Az Orsolya zárda-ban vasárnap szintén tartottak Erzsébet gyászünnepélyt, melyen jelen voltak **Palotay László** kanonok és **Sipos Orbán** kir. tanfelügyelő s nagy számu közönség. Az Erzsébet királyné érdmeit méltató beszédet **Makucz Ernő** zárda-lelkész tartotta szép vonásokkal rajzolva meg a nagy halott királynő életét. Szavaltak: **Imrik Margit, Szabó Gizella, Alberti Vilma** növendékek. A szépen betanult énekkart **Irsa József** énektanár vezette. Az ünnepély a Hymnus eléneklésével ért véget. — *Az asszonyvásári róm. kath. népiskolában* is gyászünnepélyt ültek hétfőn: A istenitisztelet után az iskola helyiségében gyűltek össze a gyermekek számosan a jelenlevő szülőikkel együtt. Az ünnepély a »Szózat« eléneklésével vette kezdetét. Utána **Velkey J. Dénes** plébános igazgató tartotta a megnyitó beszédet. A nap jelentőségét **Schwarz Gyula** tanító méltatta. »Erzsébet« című alkalmi költeményt szavaltta: **Tóth Juliska**, IV. oszt. tanuló. Hazafias verset szavalt még: **Sebestyén Imre** IV. oszt. tanuló. Az ünnepélyt a Hymnus eléneklése zárta be.

* **A Széchenyi-téri szobor áthelyezése.** A Széchenyi-téren levő remek **Mária** szobrot a tér rendezése folytán alkalmasabb helyre fogják felállítani, hogy a térnek megfelelőbb pontján legyen. A mostani talapzat helyett díszesebb, stilszerű alapot készíttetnek, amelyhez a tervet **Kiss György** szobrász, aki e remek szobrot is mintázta, már leküldte. A terv szerint a szobor talpazata 6 méter 20 cm. lenne. Ennek a tervnek a felülbírálatá végett a tér rendezésére kiküldött bizottság szombaton, november 25-én délután 3 órakor ülést tart a városházán.

* **Ferencz József Tanítók Háza.** A hivatalos lap tegnapi száma közli, hogy ő Felsője megengedte, hogy az »Eötvös-alap« országos tanító egyesület által tanítók és más tantérfiak főiskolákat látogató gyermekei számára Budapest szervezendő internátusa a »Ferencz József Tanítók Háza« nevet viselhesse.

* **Az ezredik ítélet.** Évek hosszú sora óta sok panasz hangzott el a nagyvárad kir. törvényszék ellen, hogy nagyon felgyűlnek a restáncziák s az ügyeket igen késedelmesen intézik el. Nem a személyzet szorgalmára és munkásságára vonatkozott ez a panasz, mert azt teljes mértékben elismerték, hogy megfeszített munkássággal igyekeztek a rengeteg polgári, bünygyi stb. pereket lebonyolítani, de ez a rendelkezésre álló munkaerővel lehetetlen

volt. Sok panasz folytán valami csekélylyel emelték a törvényszék birói létszámát. A buzgó munkásságnak meg lett az óhajtott eredménye s ma már olyan helyzetbe jutott törvényszékünk, hogy bármely más törvényszéknek például szolgálhat. A nagyvárad kir. törvényszék III-ik büntető tanácsa f. hó 21-én hozta meg ebben az évben az 1000-dik büntető ítéletet, a megtartott végtárgyalások alapján, pedig ezek között 4—8 napos tárgyalások is voltak. Óriási erőfeszítéssel dolgozott ez a kir. törvényszék már két év óta a büntetőügyi hátralék feldolgozásán s ennek eredménye, hogy az elbírálandó bünygyek száma nagyon lepadt s a végtárgyalásra megérett ügyek már 5—6 hétre tüzetnek ki tárgyalásra. Az új bünygyi eljárás életbeléptetése teljes kurencziában találja a nagyvárad kir. törvényszéket.

* **Rendőr és tanító.** Megemlékeztünk a mult számunkban arról, minő kvalifíciatlan módon bánt el a rendőrség egyik községi tanítóval; mint most értesülünk, a nagyvárad **össztanítói kar** magáévá tette az ügyet s az esetre, ha a durva sértésnek megfelelő szigorú ítélet nem hozatnék a polgármesteri hivatal által — hol ugy a rendőr, mint a fogalmazó szigorú megbüntetését helyezték kilátásba — a testület mint *ilyen* lép föl s szerez a meghurczolt tanítói névnek elégtételt.

* **Az első pályázó a városi színházra.** Az első pályázatot a városi színház igazgatói állására tegnap nyújtotta be **Vidor Dezső**, a Magyar Színház főrendezője. Memorandum szerű kérvényében elmondja irányelveit, a melyek szerint a színházat vezetni óhajtja. Mellékeli kérvényéhez a 3000 frt kaucziót. A pályázat összes feltételeinek teljesítését elvállalja, sőt hajlandó 10,000 frtot is nyújtani vinkulumnak, ha az előadásokat meg nem kezdené a jelzett határidőig, mely összeg a színház megnyitásakor adatna vissza.

* **Eltűnt gyermek.** **Rehák György** csongrádi lakos **György** nevű 12 éves fia még a tavasszal, márczius hónapban elment a szülei háztól s azóta semmit nem tudnak felőle. Az eltűnt fia atyja azóta kereste a környéken, azonban mivel minden kutatás eredménytelen maradt, most országosan körözik.

* **Jóváhagyot zárszámadás.** Nagyvárad város 1898. évi közuti zárszámadását a kereskedelemügyi miniszter jóváhagyta.

* **Névváltoztatások.** **Klein Ignác** nagy-szalontai lakos vezetéknévét »Kertész«-re változtatta. — **Kohn Hugó** nagyvárad lakos pedig »Komlós«-ra változtatta vezetéknévét.

* **Felolvasás 3 hallgatóval.** **Élesden** felolvasást hirdetett **Petruss János** recitátor az élesdi kaszinó termében f. hó 11-ére. A jelzett napra egybegyűlt 1 mond, *egy* hallgató. A felolvasó erre elhalasztotta felolvasását f. hó 18-ára, amikor meg is jelent az a régi egy hallgató, akihez már az előbbi határidőnél szerencséseje volt a felolvasónak és még egy valaki, akit az a bizonyos hűséges hallgató cipelt magával. Egy hallgató meg egy hallgató az összesen *két hallgató*, de mivel magának a felolvasónak is kellett valamit hallani felolvasásából, tehát összesen három hallgató volt. **Petruss János** amint végig tekintett hallgatói csapatán, kijelentette, hogy a felolvasást nem fogja ismét meg-tani, hanem elhalasztja egy alkalmasabb időre. Az a valaki azonban, akit a hűséges hallgató hozott, fenyegetődzött, hogy ha elhalasztják, az újabb időre igazán nem fog megjelenni, a hűséges hallgató pedig méltatlankodott s hivatkozott a felolvasó méltányossági érzetére, hogy ő, aki már másodizben van itt és még egy hallgatót szerzett is, ne fáradjon ismét ide. A felolvasó most tehát egybe vette egy újabb felolvasás erélyeit. Nem volt ugyanis bizonyos előtte, hogy ha az első időpontra 1, a második időpontra 2, a harmadik időpontra pedig majd 3 hallgatója lesz s azért engedett a közkívánatnak és megtartotta felolvasását. Borzasztó,

hogymindenről olvasott föl Petrus János ur 8-tól 10 óra utániig. Igazán borzasztó. Ime: A tenger, — A beszéd fény és árnyoldalairól, — A szeszély befolyása a társadalmi életre, — Az életbölcseségről és tudományról, — A boldogság fogalmáról, — Az emberek tanulmányozásáról, — A társadalmi élet irányelveiről. Nincs az a közönség, amely ezeket mind bevénne s amely meg ne rettenne attól, hogy ilyen tenger sok tudományt tölt senek egyszerre belé s igazán nem csudálkozunk, hogy azon az estén az élesdi kaszinó tagjai otthon olvasták el hírlapjaikat.

* **Barkerék jutalomjátéka.** A cirkuszban ma lesz a jutalomjátéka mister Barkernek és nejének. Mister Barker sok derűs percet szerzett már a közönségnek az ő ügyes és mindig jóízű tréfáival, míg Barkerné mint ballet-tánczos vált ki s többször kimutatta lovaglási ügyességét is. Az előadás elé ezért nagy érdeklődéssel néz a közönség.

* **Magyarellenes rabbi.** Nógrád vármegye székvárosában, *Balassa-Gyarmaton* dul az elkeseredett harcz a magyar nyelv ellen az ottani orthodox hitközségben. Daczára hogy a hitközségi előjárás egyhangulag kimondotta, hogy magyar hitszónokot fog alkalmazni, a hitközség mostani rabbija több előjárásági és hitközségi tagot a vallás fegyvereivel annyira fanatizált a magyar hitszónok ellen, hogy ezek minden utat és módot felhasználnak arra, hogy a hozott határozat keresztülvihető ne legyen. Sőt annyira ment vakmerőségében a rabbi, hogy a szószékéről és nyilvános üléseken izgató beszédeket mondott a magyar szónoklatnak a zsinagógába való behozatala ellen és mint-hogy a hitközség elnöke, dr. Révész Dezső, ettől sem ijedt meg és a hozott határozathoz ragaszkodik: nyilvános gyűlésen kijelentette, hogy *utolsó leheletéig küzdeni fog a magyar hit-szónoklat behozatala ellen és azt, a ki a magyar hitszónoki állást elmeri foglalni ki-átkozza.* A rabbi e vakmerő fellépése a magyar szó ellen annyira fanatizálta az őt vakonkövető többi orthodoxokat, hogy ezek most már vallási kérdésnek tekintik a dolgot és feldúlással fenyegetik a hitközség belbékéjét. Már is sikerült nekik annyit elérni, hogy rábírták az előjárásági egy-harmad részét a tisztségükre való leköszönésre, hogy ez által az alapszabályok értelmében az előjárásági többségét lemondásra kényszerítsék és az új választással oly előjárásági helyezzenek a hitközség élére, mely a magyar hit-szónoklat kérdését elejtse.

Igazságszolgáltatás.

Egy csupor zsirért. Szigorú, de igazságos ítélettel sujtotta tegnap a nagyváradai törvényszék Kohn Ignácot. Az az ember, a kinek van közel harminc ezer forintja, képes volt arra, hogy egy cselédjének elvegyen egy egész évi keresményét azzal a fenyegetéssel, hogy ha ezt nem teszi, becsuktatja; minden-esetre megérdemli a szigorú büntetést.

Kohn ellen sok bűnper volt már folyamában, de mindig sikerült kibujni a bajból, de most az egyszer nem sikerült, mert a szegény, egyszerű cselédleány a börtönbe juttatta a gazdag s hitelezői által rettegett Kohnt.

Régen nem fogadtak ítéletet oly megnyugvással, mint ezt az ítéletet, annyival is inkább, mert kevesen hitték azt, hogy Kohn benne marad a bűnben, hiszen mindenki tudta, hogy a tanukat megkísérelte rávenni a hamis-tanuzásra, s mindenki tudja, hogy mily csábító a pénz. Hanem a tanuk becsületessége megtörte a Kohn hatalmát, hiába próbált meg mindent, ellene vallottak s így Kohnt a zsarolás mellett még a *hamis tanuzásra való rá-bírás* miatt is elítélték.

A szegény cselédleánynak a törvényszék visszatérte a megtakarított pénzét s így a leány keservesen szerzett pénze még sem vész el.

A tegnapi tárgyalásról tudósítónk a következőket írja:

A törvényszék tegnap folytatta a Kohn Ignác bűnperének tárgyalását, mely reggeli kilencz órától délután négy óráig tartott, rövid megszakítással. Délelőtt befejezték a bizonyítási

eljárást s a perbeszédeket, délután az ítélet hozatalra került a sor, az ítéletet négy óra körül hirdette ki *Milye Gyula* kir. táblabíró.

A terem már zsufolásig tele volt három órákor, a legnagyobb érdeklődéssel várták az ítéletet. Általában mindenki meg volt győződve, hogy a vádlott most az egyszer nem szabadul meg. Ez az érdeklődés különben annyival is természetesebb volt, mert Kohnról nem valami jó véleménynyel vannak, nagyon sokan ösmerik viselt dolgaiat.

Kevéssel négy óra előtt lépett be a terembe *Milye Gyula* kir. táblabíró, a ki a tárgyalást vezette.

Mélyszéges csendben hirdette ki az ítéletet; ami különben épen az ezredik ítélet volt ez évben.

Kohn Ignácot a törvényszék a zsarolás büntette s a hamis tanuzásra való rábírás miatt *másfél évi börtönre* ítélte s kötelezte őt *százötven forint kártérítés megfizetésére s az elvett takarékpénztári könyv visszaadására.*

Az ítéleti indokolásban kiemeli a törvényszék, hogy terhelő körülménynek vette a vádlott bűnösségét s *előéletét.*

Lesujtva hallgatta végig az ítéletet *Kohn*, aki kijelentette, hogy felebbez. De felebbezett a vádlott terhére a kir. ügyész is, míg a panaszos leány megnyugodott.

A nagyváradai kir. tábla elintézett ügyei.

Előadó: *dr. Imrik Péter.*

2146 Dosa József — báró Simonyi Lajos, — helyben hagyva.

2735 Muckenhapt Antal s. t. — Béres István és neje, — rendelet.

3037 Gróf Almásy Ignác-féle hitbizomány peren kívüli ügye, — helyben hagyva.

2919 Kugler Antal — Karakas s. t. czég, — helyben hagyva.

2956 Boros Jenő — Deutsch Ede, — részben megváltoztatva.

2957 Lager János — Kurländer és Ullmann-czég, — helyben hagyva.

2983 Reich Vilmos s. t. — Fischer Márton s. t. — rendelet.

2993 Ifj. Ungár Mór — Gosztonyi Ferencz, — helyben hagyva.

2998 Schwarcz Dávidné s. t. — Vranka József s. t. — megváltoztatva.

3036 Rosenthal testvérek utódai — Schäffer Mórné, — rendelet.

Előadó: *Bócs Géza.*

1508 Kocsuba Márta — Mócz Tanász és t. — helyben hagyva.

1521 Janku Flore — Janku György, — helyben hagyva.

1532 Popa Floare — Grósz Vaszali, — feloldva.

2533 Pap Bálint hagyatéki ügye, — helyben hagyva.

2656 Szakó Anna hagyatéki ügye, — megváltoztatva.

2587 Laza Luka hagyatéki ügye, — helyben hagyva.

2588 Butás Tógyer és t. hagyatéki ügye, — helyben hagyva.

3085 Mára Evucza hagyatéki ügye, — helyben hagyva!

EGYESÜLETEK.

Magán tisztviselők orsz. szövetsége. A magántisztviselők orsz. szövetségének legközelebb megalakul a fiókja Nagyváradon. Dr. *Sarkadi* Lajos keresk. és iparkamarai titkár buzgólkodása folytán a mozgalom már annyira haladt, hogy megtarthatják ez alakuló gyűlést is vasárnap, november hó 26-án, a mely alkalomra szombaton Nagyváradra érkeznek a szövetség központjának vezér egyéniségei: dr. *Kovács Gyula* egyet. m. tanár, szöv. elnök, *Kreutzer* Lipót titkár és *Rózsa Mihály* ig. tag. Tegnap az alakulástárgyában értekezlet

volt dr. *Sarkadi* Lajos elnöklete alatt, aki ismertette a szövetség célját, a mely a magán tisztviselők fontos érdekeit van hivatva megvédeni; felolvasta az alapszabályokat, a melyekhez az összes jelen voltak hozzájárultak. Az alakuló közgyűlés vasárnap délután 3 órákor lesz a Csarnok nagytermében s erre meghívják ugy a helybeli, mint a megyebeli nagyiparvállalatok és pénzintézetek tisztviselőit. Megalakították továbbá a vendégek érkezésére a fogadó bizottságot.

MULATSAG.

Tánczesték. Fölkér m mindazon urakat, akik a tánczestélyeket rendező nagy bizottság-ba belépni óhajtanak, hogy a ma este 6 órákor a »Lloyd« kávéház külön helyiségében tartandó alakuló értekezletre megjelenni sziveskedjenek. Tisztelettel Nagy Endre.

Kereskedő ifjak tánczestélye. Ma tartották volna meg a keresk. ifjak 4-ik kolon-estélyüket, azonban közbejött akadály miatt elmarad. A legközelebbi kolon-estélyről újabb meghívókkal értesítik az érdekelteket.

Szabó iparos ifjak kolonja. F. hó 19-én folyt le a Fekete Sas nagytermében a szabó iparos ifjak első kolon-estélye. A jól sikerült estélyen a négyeseket 48 pár tánczolta és a következő hölgyek voltak jelen:

Papp Irénke, Frei nővérek, Bottó Viktória, Szüts Irma, Steininger Gizella, Takács Etel, Gáspár Erzsike, Ercesey Mariska, Kovács Etelka, Kupa Mariska, Grün Mili, Primus Gizella, Keresztény Mariska, Horváth Piroška, Szabó Zsófi, Szabó Juliska, Fischer Vilma, Klein Matild, Trattner Regina, Jochmann Mariska, Madarász Erzsike, Szakács Piroška, Patay Róza és Mariska, Markovics Malvin, Goldstein Vilma, Deák Rózi, Pető Mariska és Jolán, Balogh Mariska, Dvorzszik nővérek, Szalay Vilma, Beke Teréz és Ernesztin, Kovács Erzsike, Kovács Rózsika, Demeter Jolán, Veinstock nővérek, Major Etelka, Janovics Mariska, Janussek Annuska.

A következő kolon-estély vasárnap este 8 órákor lesz. A kik meghívót nem kaptak és arra igényt tartanak, kéretnek Nagy János ur fodrász-üzletében Szt.-János-utca jelentkezni.

REGÉNY-CSARNOK.

Ötszázezer dollár jutalom.

Regény.

Irta: *Fernand-Hue.*

6

Franziából fordította — *Ö.*

A fenyegetés után a többi tiszték kabinjához ment, hol hasonló képen járt el. Azután a kapitányi hidra ments maga köré gyűjtve a legénységet, így szólt hozzájuk.

— A hajó a miénk, most nincs más hátra, mint biztosítani magunkat a legénység másik részével szemben. Rajta, munkára!

Az első perctől látható volt, hogy az összeesküvés előre el volt készítve. Valóban, a déliek értesülvén a Roanoke kitűnő hajózási képességei felől, elhatározták, hogy hatalmukba kerítik. Hét matrózt, egy kormányost, egy gépészt s egy zászlóst küldtek Parr hadnagy vezetése alatt New-Yorkba, hol ezek megfogadtatták magukat az indulni készülő hajóra. Parr hadnagy, félvén, hogy ismerősei felismerik, jobbnak látta elrejtőzve maradni s a leirt módon a hajóra jutni. Miután mindent pontosan megállapítottak, csak természetes dolog, hogy a lázadást siker koronázta.

Éjfélkor, midőn az őrváltás ideje eljött, a legénység másik részét is maga köré gyűjtötte a hadnagy.

— Kapitányotok és tisztjeitek foglyaim, szólt hozzájuk. A Roanoke epercztől a déliek hajója. Jó lesz, ha ti is velünk tarttok, annál is inkább, mert a ki ellentáll a legfelső árboczra huzatom fel.

A matrózok hallgatag engedelmisséggel nyugodtak bele a változhatlan dologba, csupán egy fiatal matróz jegyezte meg alig hallhatóan:

— Ha muszáj, hát legyen!

— Bilincsekbe az okoskodóval! — parancsolá az új kapitány.

E kis incidens után ki-ki elfoglalta szokott helyét s a hajó zavartalanul haladt dél felé.

Reggel, midőn a vendégek az étteremben összegyűltek, mindenkinek nagy csodálatára lekéselt utas foglalta fel a kapitánynak fenn-tartott helyet; s miután üdvözölte az utasokat, így szólt:

— Gondolhatják, hogy én nem vagyok egy közönséges utas. Én Parr hadnagy vagyok a déliek közül. Nem is azért jöttem a hajóra, hogy az Oceánon átvitorlázzam, hanem hogy saját hatalmamba ejtsem. Azt hiszem nem fog nehezükre esni, ha úgy tekintenek engem, mint Longway kapitányt. Mondanom sem kell, hogy eszem ágában sincs önöket Angliába vinni, hanem most dél felé haladunk. Ez tudom, hogy nincs éppen kedvük szerint; de én nem tehetek róla, a háboru törvénye ilyen. Különben csak egy kis késedelemről van szó, mihelyt kikötünk, az első hajóval folytathatják utjukat.

E szavakat mély csend követte, majd néhányan megpróbálták ellenmondani, de a hadnagy félbeszakította őket:

— Ne felejtsek el, hogy Isten után itt én vagyok legfőbb uruk és feltétlen engedelmeséget kívánok.

Ettől kezdve Parr ismét az előzékeny udvarias gavallér lett, ki csakhamar megnyerte a hölgyek kegyét. A férfiakét kevésbé, különösen Gérardot látszott bosszantania késedelem gyöngye egészsége és fia miatt, kinek nem igen használt a tengeri út.

III.

Vihar.

Már két nap óta haladt a Roanoke dél felé. A hangulat lassanként megváltozott, a hölgyek, kik eleinte csaknem hőst csináltak Parr hadnagyból, most ritkábban mutatkoztak a fedélzeten, a férfiak pedig a szalonban kártyázva folyton reménykedtek, hogy egy másik hajóval találkoznak és folytathatják utjukat.

Az idő is rosszra fordult, erős szél keletkezett délkelet felől, mely nagyon hátráltatta a haladást.

Hatalmas hullámok csapkodták a hajó oldalait, mely úgy himbálódzott, mint egy bölcső.

Az éj beálltával sem szűnt meg a vihar, sőt kettőzött erővel tört ki az orkán. Parr hadnagy félt, hogy a hajó nem bírja ki a harcztot a hullámokkal, azért kiadta a parancsot, hogy állítsák meg a gépet; ezáltal teljesen a habok játéka adta át a hajót. Csakhamar örült sebességgel rohantak éjszak felé, versenyre kelve a hullámokkal. A habok folytonosan elnyeléssel fenyegették a hajót, az iszonyu hullámhegyek csaknem összezúzták bordáit.

M. Gérardon erős láz vett erőt. Ágyba feküdt, magához vevén kis fiát is, ki eddig a tajtékozó habok játékában gyönyörködött. Mint-hogy nagyon ki voltak fáradva, csakhamar elaludtak.

Virradatkor a vihar még mindig tartott, sőt talán még erősebben dühöngött, mint azelőtt.

— Ily gyorsasággal haladva, nem lehetünk nagyon távol a szárazföldtől, szólt Parr hadnagy az egyik tiszthez.

(Folyt. köv.)

TA VIRATO K.

Ki lesz a gör. kel. püspöki helynök.

Budapest, nov. 21. (Saj. tud. táv.) Nem régen azon hir járta be a sajtót, hogy a nagyváradi gör. kel. püspöki

helynök Mangra Vazul lett a paktum értelmében, melyet Goldisék a választásnál kötöttek. Ezt a hirt most Aradról megczáfolják. Goldis püspök paktumot senkivel sem kötött s legkevésbé pedig a tulzókkal. A helynök Hamsea Ágoston vagy Gróza esperes lesz. Mangra Vazul minthogy fegyelmi alatt is van, nem nevezhető ki.

65.6125%—34.3875%.

Budapest, nov. 21. (Saját tud. táv.) B. H. holnapi száma érdekes kimutatást közöl a kvótáról.

A legutolsó tanácskozáskor ugyanis a kvóta-ajánlatok így szóltak:

65.750—34.250%.

A különbség így, melynél megállapodtak 0.275%. Holnap, a mint remélik, e különbségre nézve véglegesen meg egyeznek még pedig úgy, hogy a különbségeket ketté vágják. Az arány így a következő lesz:

65.6125%—34.3875%.

Ezen aránynál fogva körülbelül 1370 frt lesz évenként az az összeg, a mivel kvótánkat emelik. A megegyezést a Háznak csütörtökön bejelentik, december hó 4-én nyilvánosan tárgyalja a Ház.

Budapest, nov. 21. (Saját tud. táv.) Az osztrák bizottság már megérkezett este 7 órakor. A hetes bizottságok holnap 12-kor tárgyalnak s egy órakor a magyaroknak lesz teljes ülésük.

A bóra Fiumében.

Fiume, nov. 21. Fiumében a bóra már mintegy 40 órája dühöng borzasztóan. Az utcán járás életveszélylyel jár. Már többen megsérültek.

Bérgyilkosság áldozata.

Szatmár, nov. 21. (Saj. tud. táv.) A szatmári határban Pap Gyula földbirtokos 17 éves diákfiát, ki gyalog indult szülei látogatására, — golyóval megölve találták. Azt hiszik, hogy a diák bérgyilkosság áldozata lett.

Új képviselő.

Budapest, nov. 21. (Saj. tud. táv.) Mármaros Szigeten Lator Sándor alispánt szabadelvű programmal képviselővé választották.

Vilmos császár Angliában.

London, nov. 21. Valamennyi itt lévő nagykövet hivatalos a mai windsori bankettre.

Windsor, nov. 21. Kevéssel a dejeuner után Vilmos császár a walesi herceg és a conaughti herceg kíséretében sétált a windsori parkban, Anguszta Viktória császárné pedig Ágost Vilmos és Oszkár hercegekkel sétált ki. A teánál ismét együtt volt az egész társaság. (M. T. I.)

Az ausztriai helyzet.

Bécs, nov. 21. A lapok közlése szerint mára és holnapra a már említett politikusokon kívül Liechtenstein, Lueger, Bulat és Povse képviselők is kaptak meghívást audenciára. A lapok szerint azzal, hogy a jobboldal és a bal-

oldal valamennyi csoportjából egyenlő számú képviselőket hívnak meg, nyilván azt akarják jelezni, hogy nem pártjellegű óhajok teljesítéséről, hanem állami szükségességről van szó.

A lapok nagyobb része azt hiszi, hogy a kívánt eredményt el fogják érni. A Neue Freie Presse azt mondja, hogy ennek az eljárásnak a végcélja, bármily szokatlan is a dolog, kétségtelenül alkotmányos. A lakosság megszabadul a lidércnyomástól, ha a közigazgatás ismét az alkotmányosság korlátai között mozog. (M. T. Ir.)

Transzvál.

London, nov. 21. A Daily Newsnek jelentik Kimberleyből 18-iki kelettel: A búrok ma megtámadtak egy kis lovascsapatot, amely rekognoszálásra lovagolt ki. Az ellenség vereséget szenvedett és 12 főnyi vesztesége volt. Az angol csapatoknak két sebesültjük volt. Valamivel később megint megütközött a két fél Carters-farm mellett. Az angolok két embert vesztek és azután visszavonultak. Az ellenség rövid megszakításokkal egész nap ágyuzza a várost. Egy benszült katonai esett.

London, nov. 21. A Reuter-ügynökségnek jelentik Fokvárosból 16-iki kelettel: Egy Est-courtból jövő páncélosvonatot, amelyet a búrok tegnap kivetettek a vágányból, sikerült a sinekre visszaállítani és minden baj nélkül visszavinni. A búrok tegnap megszállták Colesberget. A Vohawk csapatszallítóhajó Fokvárosba érkezett. (M. T. I.)

A pestis.

Athén, nov. 21. A trieszti provinciákra elrendelt vesztegzár helyett egyszerű orvosi vizsgálatot léptettek életbe. (M. T. I.)

SZERKESZTOI POSTA.

Istvánffy István városi aljegyzőnek.

Lapunk vasárnapi számában megemlékeztünk Beczkay Artur vámfelügyelő, illetve jogi képviselőjének feljelentéséről, a melyben azzal vádolta az egyik városi tisztviselőt, hogy a városházán kívül, de ő hozzá nagyon is közel álló egyénnel egyetértve a városnál megüresedett állásokra olyanokat neveztetett ki, akiktől ezért a közbenjárásért 50—100—200 frtokat vettek fel. Közöltük, ezt a hetek óta közszájon sorgott s általán megbotránkozással tárgyalt ügyet, illetve feljelentést hirlapirói kötelességünkben folyólag, de a legnagyobb tárgyilagossággal, az illető nevének teljes elhallgatásával. Erre a tartózkodásra pedig vezérelt bennünket az, hogy nem akartuk a vizsgálat eredményének bevárása előtt az illető tisztviselő nevét meghurcolni, másrészt pedig az illető hivatalnokot előzékeny tisztviselőnek ismertük, akiről nem hittük, azt a bűnös cselekményt, amelylyel a feljelentés vádolta. — Úgy látszik azonban, hogy az illetőt, még ez a jóakaratumk is nagy zavarba hozta s a »Szabadság« tagnapi számában a többi lapokkal együtt a Tiszántulról is megemlékezik s a lapokban közölt dolgokat alávaló rágalomnak jelenti ki. Az ilyen meggondatlan nyilatkozat azonban mit sem változtat azon a dologon, hogy a feljelentés igenis megtörtént s bármi legyen annak eredménye, meg nem történté tenni, semmi nyilatkozat által nem lehet. Részünkről az ilyen nyilatkozat után vitatkozásba nem bocsátkozunk s a durva hangra nem válaszolunk. Az ügy fejleményéről, mint közérdekű ügyről, annak idején értesítjük a közönséget.

Nagyvárad hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradon 1899. nov. hó 21-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 6.70—7.20. Kétszeres buza 5.30—5.80. Rozs 5.—5.20. Arpa 5.—5.30. Zab 4.40—4.70. Tengeri: 3.80—4.20. Borsó 14.—Lencse 16.—Bab 6.20. Köleskása 11.50, Burgonya 1.60. 100 kiló lángliszt 14.—, zsemlyelisztt 13.50, fehérkenyér liszt 12.50, barnakenyér liszt 11.50, széna fuvarral 1.80, szalma 45. Szalonna 48.—, 6 kiló zsup-szalma —06, 150 dkg alom-szalma —03. 1 köbm. bükkfa 3.25, tölgyfa 3.—, cserfa 3.35. 100 kiló marhahus 48.—, öntött gyertya 46.—. Lámpaolaj 44.—. 1 liter ó-bor —50. Uj-bor —40. Pálinka —32. Szilva pálinka —85. Szesz 95.—. 1 mm. kőszó 10.70 nyers fagyú 23.—. olvaszt. fagyú 32.—, szappan 24.—, mosott birka gyapju —.—, magyar gyapju —.—. Egy hektoliter ó-bor 33.—, uj bor 22.50, méz 1.10, kemény faszén 1.70, puha faszén 1.50, kendermag 10.—. köles 5.50 repce —.—, dió 19.—, mogyoró 16.—, aszalt szilva 20.—. Egy kilogramm savanyú káposzta —.—, szalonna 56, sertéshus 52, juh-hus 34, veres hagyma 7, fog-hagyma 24, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 10. Egy liter kőolaj 22, 1 mm. bükköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—, 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Marha ártáblázat 1899. november 21-ről.

Egy pár első rendű jármás ökör 315—335, egy pár másodrendű jármás ökör 240—275, egy pár harmadrendű jármás ökör 130—225, 1 drb fejős tehén 50—100. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 76—98. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 55—80, 1 drb. veres borju 11—18, 1 drb. fél éves borju 17—22, 1 drb egy éves borju 23—30, két éves borju 32—64, 1 drb hizott sertés 38—65, 1 pár fél éves 17—20 1 pár egy éves sertés 30—40, 1 pár két éves serés 42—66, egy drb igás ló 50—100, 1 pár ökrébőr 18—22, 1 pár tehénbőr 13—17, bojubőr 5—8, 1 pár lóbőr 6—10.

Forgalmi kimutatás 1899. évi november

21-ről. Tiszta buza körülbelül 1700 hltr, kétszeres buza 450 hltr, rozs 800 hltr, árpa 400 hlt, zab 500 hltr, tengeri 1700 hltr, burgonya 1000 hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy 160 drb, félhizott 210, sovány 160, süldő 270, malac: 380, hizott marha 11, jármás ökör 450, fejős tehén 310, borju 290, bivaly 8, juh és kecske 200, ló 365.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántúl eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, november 21.

Az irányzat csendes.

Osztrák hitel	—	—	—	—	368.30
Magyar hitel	—	—	—	—	372.75
Allamvasut	—	—	—	—	339.—
Rimamurányi	—	—	—	—	320.—
Magyar jelzalog	—	—	—	—	183.50
Salgótarjáni	—	—	—	—	341.—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	623.—

Határidők.

Budapest, november 21.

Gabona. Gyenge.

Buza októberre	—	—	—	—	—
Buza áprilisra	—	—	—	—	8.08
Uj tengeri	—	—	—	—	4.91
Rozs okt.	—	—	—	—	6.48
Zab okt.	—	—	—	—	5.10
Káposzta, repce, aug.	—	—	—	—	—

Készáru 25,000 mm. változatlan.

Bécs, november 21.

Érték. Javult.

Osztr. hitel	—	—	—	—	872.—
Magyar hitel	—	—	—	—	875.—
Allamvasut	—	—	—	—	331.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. november 21-én.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	116.75
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	95.20
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,0%	—	—	—	—	120.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,0%	—	—	—	—	99.75
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	118.30
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	93.75
Italmérsi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	99.—
Horváth-szlavón földterhermentesítési kötvény	—	—	—	—	94.50
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	160.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	187.25
Osztrák járdék papirban	—	—	—	—	99.60
Osztrák járdék ezüstben	—	—	—	—	99.25
Osztrák járdék aranyban	—	—	—	—	116.50
Osztrák korona járdék	—	—	—	—	99.50
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	135.40
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	—	—	910.—
Magyar hitelbankrészvény	—	—	—	—	375.—
Osztrák hitelintézeti részvény	—	—	—	—	372.60
Párisi vista	—	—	—	—	831.—
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	—	—	—	—	9.57
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	120.65
London vista	—	—	—	—	47.82
20 márkás arany	—	—	—	—	11.78

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

Utolsó hét.

HENRY CIRCUS

Nagyváradon, a Nagy-piacz-téren.

Ma, szerdán november hó 22-én este 8 óraker
dísz és jutalom előadás

a közkedvelt DUMMER AUGUST
Mr Alfred Barker
javára nagyszerű műsorral, a jutalmazandó legújabb mőkái val.

Itt először!

AUGUST mint iskolalovag Sátán nevű telivér angol paripáján.

Itt először: Első és csakis egyszeri fellépte
Miss Ella hirneves angol műlovarnőnek.
ki csak a jutalmazandó tiszteletére lép fel.

Azonkívül az egész társulat fellépte.

Ezen jutalom-előadásomhoz a nagyrdemű közönséget szívélyesen meghívom és igyekezni fogok, hogy az est a legkedélyesebben muljék el. Számos látogatásért esd kiváló tisztelettel

Dummer August
(Mr Alfred Barker)
elsőrendű angol bohóc.

MA nagy sorsolás MA

több értékes tárgy kisorsolása a jutalmazandó által. Minden látogató a zártszékre váltott jegyére ingyen 4 drb, az I-ső helyre 3, a II-ik helyre 2 és a karzatra 1 sorsjegyet kap, melyre e legszebb tárgyakat nyerheti.

Helyárak mint rendesen.

Részletes műsor 10 krért este a jegyszedeőknél kapható.

Jegyek előre válthatók Pauker Dánielnél

Holnap, nagy előadás. Szerdán, nov. 29-én utolsó előadás.

Számos látogatásért esd mély tisztelettel:
Henry,
tulajdonos és igazgató.

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1899. évi október 1-től.

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.				Vaskóh—Belényes—Nagyvárad				Nagyvárad—Gyoma				Gyoma—Nagyvárad.			
V. v.		Sz. v.		V. v.		Sz. v.		V. v.		Sz. v.		V. v.		Sz. v.	
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2 —	Nagyvárad ind.	5 50	2 37	Gyoma ind.	3 40	2 00	V. v.			
V.-Velenceze	4 05	2 51	Lunka-Rézbánya	4 42	2 43	Ósi	6 09	2 51	Déva-Ványa	4 37	3 03				
Félix-Fürdő	4 32	3 13	Szudrics	5 09	3 12	Uj-Palota	6 24	3 05	Körös-Ladány	5 13	4 12				
Kardó	4 50	3 27	Belényes	5 37	3 52	Gyires	6 41	3 17	Szeghalom	5 40	4 23				
Magyar-Gyepes	5 50	4 17	Sonkolyos	5 58	4 15	Körösszeg	7 02	3 36	Vésztő	6 12	5 02				
Tasádfő	6 07	4 31	Belényes-Ujlak	6 10	4 27	Szakál	7 39	4 05	Kót	6 38	6 95				
Drák-Cséke	6 30	4 45	Borz	6 19	4 37	Nagy-tóti	7 55	4 21	Iráz	6 52	6 26				
Magyar-Cséke	6 50	4 55	Sólyom	6 35	4 58	Komádi	8 25	4 32	Komádi	7 10	7 59				
Dused	7 05	5 12	Gyanta	6 56	5 19	Iráz	8 42	4 49	Nagy-tóti	7 22	7 15				
Szombatság-Rogoz	7 46	5 47	Hollód	7 10	5 —	Kót	9 19	5 14	Szakál	7 48	7 42				
Hollód	7 58	5 58	Szombatság-Rogoz	7 31	6 03	Vésztő	9 44	5 32	Körösszeg	8 11	8 19				
Gyanta	8 12	6 11	Dused	7 55	6 34	Szeghalom	10 34	6 13	Gyires	8 33	8 33				
	8 38	6 36	Magyar-Cséke	8 07	6 49	Körös-Ladány	11 —	6 31	Uj-Palota	8 47	8 56				
	8 53	6 50	Drág-Cséke	8 26	7 17	Déva-Ványa	12 03	7 21	Ósi	9 03	9 19				
Belényes-Ujlak	9 05	7 01	Tasádfő	8 40	7 33	Gyoma érk.	12 45	8 06	Nagyvárad érk.	9 20	9 34				
Sonkolyos	9 18	7 13	Magyar-Gyepes	8 54	7 50										
Belényes	10 04	7 47	Kardó	9 27	8 31										
Szudrics	10 27	8 09	Félix-Fürdő	9 40	8 45										
Lunka-Rézbánya	10 56	8 34	V.-Velenceze	10 01	9 09										
Vaskóh érk.	11 12	8 49	Nagyvárad érk.	10 11	9 19										
Székelyhid—Margitta				Margitta—Székelyhid				Nagyvárad—Érmihályfalva				Érmihályfalva—Nagyvárad.			
V. v.		V. v.		V. v.		V. v.		Vegyes v.		Sz. v.		V. v.		Vegyes v.	
Székelyhid ind.	9 50	7 55	Margitta ind.	4 35	4 45	Nagyvárad ind.	6 50	5 43	Érmihályfalva ind.	5 05	5 24				
Apátkeresztur	10 46	8 41	Monos-Petri	4 46	4 56	B.-Püspöki	7 17	5 59	Érselind	5 37	6 08				
V.-Ábrány	11 03	8 55	V.-Ábrány	4 57	5 08	Bihar	7 44	6 22	Székelyhid	6 14	6 43				
Monos-Petri	11 16	9 06	Apátkeresztur	5 13	5 26	Paptamási	8 13	6 48	Nagykágya	6 27	7 03				
Margitta érk.	11 28	9 16	Székelyhid ér. reg.	5 54	6 07	Gyapoly	8 29	7 03	B.-Diószeg	6 42	7 23				
						B.-Diószeg	8 52	7 24	Gyapoly	6 59	7 28				
						Nagykágya	9 07	7 38	Paptamási	7 24	8 20				
						Székelyhid	9 40	8 03	Bihar	7 45	8 08				
						Érselind	10 08	8 26	B.-Püspöki	8 05	8 02				
						Érmihályfalva érk.	10 44	9 —	Nagyvárad érk.	8 21	9 15				

Nyomatott Szent-László-nyomdában Nagyváradon.